

Grammatiske oversigter

Tysk

Navn: _____

Klasse: _____

Indholdsfortegnelse

Ordklasser _____	2
Sætningsanalyse _____	3
Kasus _____	5
Bøjningsoversigt 1 (kendeord, tillægsord, stedord) _____	6
Kendeord _____	7
Tillægsord _____	8
Forholdsord _____	10
Stedord _____	11
Kongruens _____	14
Bøjningsoversigt 2 (udsagnsord) _____	15
Mådesudsagnsord _____	16
Udsagnsordets tider _____	17
Ordstilling _____	18
Lister med uregelmæssige udsagnsord _____	19
Spørgeord _____	25
Tidsudtryk _____	26

Ordklasser

Alle ord kan inddeles i **ordklasser**. Ordene i de enkelte ordklasser har flere ting til fælles:

- deres **funktion** (om de beskriver genstande eller egenskaber)
- deres **grammatik** (hvilke sætningsled de kan være)
- deres **bøjninger** (om de kan bøjes eller ej, og hvordan de bøjes).

Dansk	Latin	Forkortelse
<i>Navneord</i>	Substantiv	sb.
<i>Kendeord</i>	Artikel	art.
<i>Udsagnsord</i>	Verbum	vb.
<i>Tillægsord</i>	Adjektiv	adj.
<i>Biord</i>	Adverbium	adv.
<i>Forholdsord</i>	Præposition	præp.
<i>Stedord</i>	Pronomen	pron.
<i>Bindeord</i>	Konjunktion	konj.

Navneord	betegner levende væsner, ting, begreber osv. - fx <i>Mann, Blume, Haus, Liebe</i>
Kendeord	bruges til at angive navneords bestemthed - fx <i>ein, einem, der, die</i>
Udsagnsord	beskriver, at nogen/noget udfører en handling , at noget sker eller en tilstand - fx <i>rennen, passieren, liegen</i>
Tillægsord	beskriver egenskaber ved navneord, fx mennesker, dyr, ting og begreber - fx <i>froh, groß, wunderbar</i>
Biord	siger noget om tid, sted, grad, måde eller holdning i sætningen - fx <i>gestern, hier, sehr, schnell, unglücklicherweise</i>
Forholdsord	fortæller, hvor noget er i forhold til noget andet - fx <i>nach, an, durch</i>
Stedord	står i stedet for eller henviser til personer eller genstande - fx <i>ich, mein, dieser, unser, wer</i>
Bindeord	binder ord eller sætninger sammen - fx <i>und, aber, oder, dass, weil</i>

Sætningsanalyse

Alle sætninger er bygget op af sætningsled, som hver har deres særlige grammatiske funktion.

Her kan du se, hvordan man finder sætningsleddene:

Udsagnsleddet O beskriver, hvad der gøres i sætningen. Det er altid et udsagnsord i en sætning. Man finder udsagnsleddet ved at finde det ord, hvor man kan sætte **jeg (ich)** foran.

- Han **spiser** et æble. (Er **isst** einen Apfel.)

Grundledet X er den, der gør noget i sætningen. Man finder grundledet ved at spørge med **hvem + udsagnsled?**

- **Han** spiser et æble. (Er **isst** einen Apfel.)
- → **Hvem** spiser et æble? → **Han** (**Wer** **isst** einen Apfel? → **Er**)

Omsagnsled til grundled ⊗ beskriver sætningens grundled. Man kan sætte lighedstegn mellem omsagnsleddet og grundledet:

- Æblet er **rødt**. - Æblet = **rødt**.
- Æblet er **rødt**. (Der Apfel ist **rot**.)

Genstandsleddet △ er det, der gøres noget med. Man kan finde leddet ved at spørge med **hvad + udsagnsled + grundled?**

- Han spiser **et æble**. (Er **isst** **einen Apfel**.)
- → **Hvad** spiser han? → **Et æble** (**Was** **isst** er? → **Einen Apfel**)

Hensynsleddet □ er som regel den, man giver noget til. Det er ofte et navneord eller et stedord. Man kan finde hensynsleddet ved at spørge **til hvem + udsagnsled + grundled + genstandsled?**

- Han giver **pigen** et æble. (Er gibt **dem Mädchen** einen Apfel.)
- → **Til hvem** giver han et æble? → **Pigen** (**Wem** gibt er einen Apfel? → **Dem Mädchen**)

Sætningsanalyse

Forholdsordsled ~ siger noget om relationen mellem led. Forholdsordsleddet indledes altid af et forholdsord og er ledsaget af en styrelse, der bestemmer, hvilken kasus leddet skal stå i.

- Æblet ligger **på bordet**. (Der Apfel liegt **auf dem Tisch**.)

Her er nogle eksempler på hele analyserede sætninger:

Der neue Schüler ist sehr höflich

X O ⊗

(på dansk: *Den nye elev er meget høflig.*)

Er gibt der Lehrerin einen roten Apfel nach der Unterricht.

X O □ △ ~~~~~

(på dansk: *Han giver lærerinden et rødt æble efter undervisningen.*)

Der Vater hatte dem Mädchen ein altes Buch auf dem Sofa gezeigt.

X O □ △ ~~~~~ O

(på dansk: *Faren havde vist pigen en gammel bog på sofaen.*)

Kasus

På tysk bruger man kasus til at vise, hvilken funktion et led har i en sætning.

Der er fire kasus på tysk:

Nominativ bruges til *grundled* og *omsagnsled til grundled* → den/det, der gør noget.

Akkusativ bruges til *genstandsled* → den/det, der gøres noget med.

Genitiv bruges til *ejefald* → den/det, der ejer noget.

Dativ bruges til *hensynsled* → den/det, der gøres noget for.

Her kan du i eksemplerne se, hvordan de samme ord ændrer sig alt efter deres funktion i sætningen:

Kasus	Sætningsled	Eksempel
Nominativ	Grundled	Der Mann gibt der Frau ein Geschenk. (<i>Manden</i> giver kvinden en gave.)
	Omsagnsled til grundled	Der Hund ist sein bester Freund . (Hunden er <i>hans bedste ven</i> .)
Akkusativ	Genstandsled	Die Frau umarmt den Mann . (Kvinden omfavner <i>manden</i> .)
	Forholdsordsled (akkusativ)	Ich gehe durch den Wald . (Jeg går <i>gennem skoven</i> .)
Genitiv	(ikke et sætningsled)	Das Geschenk des Mannes ist teuer. (<i>Mandens</i> gave er dyr.)
Dativ	Hensynsled	Die Frau dankt dem Mann für das Geschenk. (Kvinden takker <i>manden</i> for gaven.)
	Forholdsordsled (dativ)	Sie wohnt bei ihrer Großmutter . (Hun bor <i>hos sin bedstemor</i> .)

Bøjningsoversigt 1

Man kan slå meget op i ordbogen, men nogle gange har man brug for et hurtigt overblik over nogle ordklassers bøjninger.

Kendeords bøjninger

(artikler)

Det bestemte kendeord

	m	f	n	pl
N	der	die	das	die
A	den	die	das	die
G	des + s	der	des + s	der
D	dem	der	dem	den + n

Det ubestemte kendeord

	m	f	n	pl
N	ein	eine	ein	(keine)
A	einen	eine	ein	(keine)
G	eines + s	einer	eines + s	(keiner)
D	einem	einer	einem	(keinen + n)

Tillægsords bøjninger

(adjektiver)

der - die - das foran

	m	f	n	pl
N	-e	-e	-e	-n
A	-n	-e	-e	-n
G	-n	-n	-n	-n
D	-n	-n	-n	-n

ein - eine - ejstedord foran

	m	f	n	pl
N	-r	-e	-s	-n
A	-n	-e	-s	-n
G	-n	-n	-n	-n
D	-n	-n	-n	-n

intet ord foran

	m	f	n	pl
N	-r	-e	-s	-e
A	-n	-e	-s	-e
G	-n	-r	-n	-r
D	-m	-r	-m	-n

Stedords bøjninger

(pronominer)

Personlige stedord

Ejstedord

(possessive)

Henførende stedord

(relative)

	Tekst	N	A	D	Tekst
Ental	1. pers.	ich	mich	mir	mein
	2. pers.	du	dich	dir	dein
	3. pers.	er	ihn	ihm	sein
	3. pers.	sie	sie	ihr	ihr
	3. pers.	es	es	ihm	sein
Flertal	1. pers.	wir	uns	uns	unser
	2. pers.	ihr	euch	euch	euer
	3. pers.	sie	sie	ihnen	ihr
	3. pers.	Sie	Sie	Ihnen	Ihr

	m	f	n	pl
N	der	die	das	die
A	den	die	das	die
G	dessen	deren	dessen	deren
D	dem	der	dem	denen

Ejstedordene bøjes ligesom det ubestemte kendeord.
(Se øverst)

Kendeord (artikler)

Et kendeord kan være bestemt eller ubestemt og bruges foran et navneord. Kendeordet bestemmes af kønnet på navneordet, når det er ental.

Se nogle eksempler på navneords køn her:

- **Hankøn (m):** *der Mann, der Vogel, der Tisch, der Tag*
- **Hunkøn (f):** *die Frau, die Lampe, die Banane, die Minute*
- **Intetkøn (n):** *das Mädchen, das Auto, das Jahr, das Wort*

Kendeordet bøjes også efter, om navneordet er ental eller flertal (pl) og efter kasus.

Her er to eksempler:

1. *Die Katze ist grau.* → bestemt, ental, hunkøn, nominativ - (*Katten er grå.*)
2. *Ich sehe einen Vogel.* → ubestemt, ental, hankøn, akkusativ - (*Jeg ser en fugl.*)

Det bestemte kendeords bøjning

Kasus	Hankøn (m)	Hunkøn (f)	Intetkøn (n)	Flertal (pl)
Nominativ	der	die	das	die
Akkusativ	den	die	das	die
Genitiv	des + s*	der	des + s*	der
Dativ	dem	der	dem	den + n*

*) Husk, at der også sættes **-s** eller **-n** på selve navneordet.

Det ubestemte kendeords bøjning

Kasus	Hankøn (m)	Hunkøn (f)	Intetkøn (n)	Flertal (pl)
Nominativ	ein	eine	ein	(keine)
Akkusativ	einen	eine	ein	(keine)
Genitiv	eines + s*	einer	eines + s*	(keiner)
Dativ	einem	einer	einem	(keinen) + n*

*) Husk, at der også sættes **-s** eller **-n** på selve navneordet.

Køn på sammensatte navneord

Hvis et navneord er sammensat af to forskellige navneord, bestemmer det sidste navneord kønnet for hele ordet, fx ordet *Haarbürste*, der er sammensat af (das) *Haar* og (die) *Bürste* og derfor er hunkøn.

Tillægsord (adjektiver)

Tillægsord beskriver og fortæller noget om andre ord, fx personer, ting, dyr og begreber.

Tillægsord, der står foran navneord

For at sætte den rigtige endelse på skal man vide, hvilket *køn* og *tal* (ental/flertal) navneordet er. Man skal også vide, hvilken kasus ordene står i.

Derudover afhænger det også af, om der står noget før tillægsordet, og hvad der står.

Tillægsord efter det bestemte kendeord (*der/die/das*)

	Hankøn	Hunkøn	Intetkøn	Flertal
Nominativ	-e	-e	-e	-en
Akkusativ	-en	-e	-e	-en
Genitiv	-en	-en	-en	-en
Dativ	-en	-en	-en	-en

Eksempler:

Der kleine Mann ist sehr alt. (nominativ + hankøn)

Ich sehe die kleinen Männer. (akkusativ + flertal)

Tillægsord efter det ubestemte kendeord (*ein, mein ...*)

	Hankøn	Hunkøn	Intetkøn	Flertal
Nominativ	-er	-e	-es	-en
Akkusativ	-en	-e	-es	-en
Genitiv	-en	-en	-en	-en
Dativ	-en	-en	-en	-en

Eksempler:

Ein kleines Mädchen ist hier. (nominativ + intetkøn)

Ich spiele mit meiner kleinen Katze. (dativ + hunkøn)

Intet ord foran tillægsordet

	Hankøn	Hunkøn	Intetkøn	Flertal
Nominativ	-er	-e	-es	-e
Akkusativ	-en	-e	-es	-e
Genitiv	-en	-er	-en	-er
Dativ	-em	-er	-em	-en

Eksempler:

Kleiner Mann, wo bist du?. (nominativ + hankøn)

Bessere Schüler findet man nicht. (akkusativ + flertal)

Tillægsord (adjektiver)

Tillægsord som omsagnsled til grundled

Når et tillægsord på tysk er omsagnsled til grundled, bøjes det *aldrig*, hverken i ental eller flertal. Det gør det derimod på dansk.

Her er et eksempel med tillægsordet *gelb*:

- Das Haus ist **gelb**. (*Huset er gult.*)
- Die Häuser sind **gelb**. (*Husene er gule.*)

Tillægsords gradbøjning (komparation)

Når man bruger tillægsord til at sammenligne med, gradbøjer man dem. Man kan bøje tillægsord i tre grader:

1. grad: **klein** (lille)
2. grad: **kleiner** (mindre)
3. grad: **am kleinsten/die kleinste** (mindst)

I 1. grad er der **ingen endelse** på.

- Meine Katze ist *klein*.

I 2. grad tilføjes endelsen **-er** til tillægsordet.

- Deine Katze ist *kleiner*.

I 3. grad bruges endelsen **-(e)ste**, hvis tillægsordet kan stå før et navneord, mens endelsen **-(e)sten** bruges med *am*, hvis det ikke kan. Her er et par eksempler:

- Noahs Katze ist *am kleinsten*.
- Noahs Katze ist *die kleinste* (Katze).

Uregelmæssige tillægsord

Nogle tillægsord skifter vokal, når de gradbøjes og er derfor uregelmæssige, fx *alt*, *älter*, *am ältesten*.

- Sophie ist 12 Jahre **alt**. Ihre Schwester ist **älter**.

Nogle tillægsord er uregelmæssige i alle tre gradbøjninger, som fx *gut*, *besser*, *am besten*.

Forholdsord (præpositioner)

Forholdsord bruges til at beskrive forholdet mellem steder, ting, personer og tidspunkter.

Forholdsordet og de efterfølgende ord kaldes for et *forholdsordsled*. De forskellige forholdsord styrer forskellige kasus, hvilket betyder, at ordene i forholdsordsleddet bøjes efter en bestemt kasus.

Her er et eksempel:

Das Mädchen läuft **durch den Garten**. (Pigen løber *gennem haven*.)

→ Forholdsordsleddet er "durch den Garten". *Durch* styrer akkusativ, og fordi *Garten* er hankøn (maskulinum), bøjes kendeordet 'der' til 'den'.

Her er en oversigt over nogle af de mest brugte forholdsord på tysk og deres kasus:

Akkusativ	Dativ	Akkusativ og dativ	Genitiv
durch (gennem)	aus (af, fra)	an (på, ved, til)	statt (i stedet for)
für (til, for)	bei (hos, ved)	auf (på)	trotz (trods)
gegen (mod, imod)	mit (med)	hinter (bag, ved)	während (under, i løbet af)
ohne (uden)	nach (efter, til)	in (i, til, om)	wegen (på grund af)
um (om, omkring)	seit (siden, fra)	neben (ved siden af)	
	von (fra, af, om)	über (over, om)	
	zu (til)	unter (under, blandt)	
		vor (foran, for, før)	
		zwischen (mellem)	

Akkusativ eller dativ?

Når der er en bevægelse fra et sted til et andet, styrer forholdsordet **akkusativ**.

- Ich gehe **in die Stadt**. (Jeg går *ind i byen*.)
- Das Mädchen legt sich **in das Bett**. (Pigen lægger sig *i sengen*.)

Når der ikke er nogen bevægelse, eller når bevægelsen forbliver inden for et afgrænset sted, styrer forholdsordet **dativ**.

- Ich bin **in der Stadt**. (Jeg er *i byen*.)
- Das Mädchen liegt **in dem Bett**. (Pigen ligger *i sengen*.)

Stedord (pronomener)

Stedord er ord, der bruges i stedet for et navneord eller et efternavn.

Personlige stedord (personlige pronomener)

Det personlige stedord retter sig efter det ord, som det står i stedet for i forhold til køn, tal og kasus.

De personlige stedord sættes i stedet for navneord i *hankøn, hunkøn, intetkøn og flertal*.

Her er de personlige stedord i nominativ, akkusativ og dativ:

Tal	Person	Nominativ	Akkusativ	Dativ
Ental (singularis)	1. person	ich	mich	mir
	2. person	du	dich	dir
	3. person	er	ihn	ihm
	3. person	sie	sie	ihr
	3. person	es	es	ihm
Flertal (pluralis)	1. person	wir	uns	uns
	2. person	ihr	euch	euch
	3. person	sie	sie	ihnen
	3. person	Sie	Sie	Ihnen

Her er nogle eksempler:

- Hier ist ein Tisch. **Er** ist groß. (*Her er et bord. **Det** er stort.*)
- Hast du meine Tasche gesehen? **Sie** ist weg. (*Har du set min taske? **Den** er væk.*)
- Sie hat **ihn** heute nicht gesehen. (*Hun har ikke set **ham** i dag.*)
- Ich lade **sie** zum Geburtstag ein. (*Jeg inviterer **dem** til fødselsdagen.*)
- Meine Großmutter kauft **mir** ein großes Eis. (*Min bedstemor købte en stor is til **mig**.*)
- Wir geben **ihnen** das Geschenk. (*Vi giver **dem** gaven.*)

Ejestedord (possessive pronomener)

Ejestedord bruges i forbindelse med at eje noget. Ejestedordene bøjes efter køn og kasus ligesom kendeordene og får de samme endelser som det ubestemte kendeord.

Her er nogle eksempler:

- Hier ist **mein** Buch. (*Her er **min** bog.*)
- Hier ist **seine** Tasche. (*Her er **hans** taske.*)
- Hier ist **unser** Haus. (*Her er **vores** hus.*)

Her er ejestedordene bøjet i nominativ:

Dansk	Hankøn (m)	Hunkøn (f)	Intetkøn (n)	Flertal (pl)
<i>min/mit</i>	mein	meine	mein	meine
<i>din/dit</i>	dein	deine	dein	deine
<i>hans</i>	sein	seine	sein	seine
<i>hendes</i>	ihr	ihre	ihr	ihre
<i>vores</i>	unser	unsere	unser	unsere
<i>jeres</i>	euer	eure	euer	eure
<i>deres</i>	ihr	ihre	ihr	ihre
<i>Deres</i>	Ihr	Ihre	Ihr	Ihre

Her er ejestedordet 'mein' bøjet i alle kasus:

Kasus	Hankøn (m)	Hunkøn (f)	Intetkøn (n)	Flertal (pl)
Nominativ	mein	meine	mein	meine
Akkusativ	meinen	meine	mein	meine
Genitiv	meines	meiner	meines	meiner
Dativ	meinem	meiner	meinem	meinen

Henførende stedord (relative pronomener)

Det henførende stedord viser hen til et ord i den foregående sætning og indleder en ledsætning. På dansk svarer det til **som** eller **der**. Men man kan på tysk ikke udelade det henførende stedord, ligesom man i nogle tilfælde kan på dansk.

- Ich habe eine Katze, **die** weiß ist. (Jeg har en kat, **der** er hvid.)
- Sie öffneten das Geschenk, **das** sie von ihren Eltern bekam. (Hun åbnede gaven, (**som**) hun fik af sine forældre.)

Det henførende stedord bøjes sådan:

Kasus	Hankøn (m)	Hunkøn (f)	Intetkøn (n)	Flertal (pl)
Nominativ	der	die	das	die
Akkusativ	den	die	das	die
Genitiv	dessen	deren	dessen	deren
Dativ	dem	der	dem	denen

Det henførende stedord bøjes i *køn, tal* og *kasus*:

- Køn og tal bestemmes af det ord, det fører tilbage til.
- Kasus afhænger af, hvilket sætningsled det henførende stedord er i sin egen sætning.

Her er nogle eksempler på henførende stedord:

- Der Mann, **den** ich kenne, sitzt auf der Bank.
(Manden, (som) jeg kender, sidder på bænken.)
→ **Forklaring:** 'den' viser tilbage til 'Mann' (hankøn/ental) og er genstandsled i sætningen.
- Die Frauen, **denen** ich beim Putzen helfe, sind alt.
(Kvinderne, (som) jeg hjælper med at gøre rent for, er gamle.)
→ **Forklaring:** 'denen' viser tilbage til 'Frauen' (hunkøn/flertal og er hensynsled i sætningen).

Kongruens

Kongruens betyder overensstemmelse, og ved udsagnsord betyder det **overensstemmelse mellem grundled og udsagnsled**. Grundledet (X) og udsagnsleddet (O) i en sætning skal passe sammen på tysk.

På dansk hedder det → **jeg spiller** - **vi spiller** (*spille* bøjes ens)
På tysk hedder det → **ich spiele** - **wir spielen** (*spielen* bøjes forskelligt)

For at bøje udsagnsleddet skal man vide, hvad grundledet i en sætning er. Derefter kan man bøje udsagnsleddet korrekt. Udsagnsordet skal bøjes efter *grundleddets tal og person*.

Her er et eksempel:

- Ich **spiele** Handball. → Grundledet "ich" er **1. person/ental**.
X O
- Lena und Marie **spielen** auch Handball. → Grundledet "Lena und Marie" er **3. person/flertal**.
X O

Hvis udsagnsleddet ikke er bøjet korrekt efter grundledet eller hvis grundledet kan have flere betydninger, kan der opstå misforståelser.

Her er et par eksempler, hvor grundledet er 'sie', som kan betyde både *hun* eller *de*:

- Sie **kauft** einen Hund. (*Hun køber en hund*.)
X O
- Sie **kaufen** einen Hund. (*De køber en hund*.)
X O

→ Her bestemmer udsagnsordets bøjning, hvad grundledet betyder.

Kollektive navneord

Ved nogle tyske navneord skal udsagnsordet bøjes i ental, selvom navneordet indholdsmæssigt dækker over en gruppe af flere personer.

Her er et par eksempler:

- **Familie**: Die Familie ist groß. (*Familien er stor*.)
X O
- **Klasse**: Die Klasse hat viel Deutsch gelernt. (*Klassen har lært en masse tysk*.)
X O

Bøjningsoversigt 2

Man kan slå meget op i ordbogen, men nogle gange har man brug for et hurtigt overblik over nogle ordklassers bøjninger.

Udsagnsords bøjninger

(verber)

Regelmæssige udsagnsord

(svage verber)

	nutid (præsens)	datid (præteritum)
ich	-e	-te
du	-st	-test
er/sie/es	-t	-te
wir	-en	-ten
ihr	-t	-tet
sie/Sie	-en	-ten

Uregelmæssige udsagnsord

(stærke verber)

	nutid (præsens)	datid (præteritum)
ich	-e	-
du	-st	-st
er/sie/es	-t	-
wir	-en	-en
ihr	-t	-t
sie/Sie	-en	-en

Obs. Vokalændringer forekommer ofte.

Bøjning af *sein*

	nutid (præsens)	datid (præteritum)
ich	bin	war
du	bist	warst
er/sie/es	ist	war
wir	sind	waren
ihr	seid	wart
sie/Sie	sind	waren

Bøjning af *haben*

	nutid (præsens)	datid (præteritum)
ich	habe	hatte
du	hast	hattest
er/sie/es	hat	hatte
wir	haben	hatten
ihr	habt	hattet
sie/Sie	haben	hatten

Bøjning af *werden*

	nutid (præsens)	datid (præteritum)
ich	werde	wurde
du	wirst	wurdest
er/sie/es	wird	wurde
wir	werden	wurden
ihr	werdet	wurdet
sie/Sie	werden	wurden

Mådesudsagnsordene i nutid

(modalverber i præsens)

	dürfen (have lov til)	können (kunne)	mögen (kunne lide)	müssen (være nødt til)	sollen (skulle)	wollen (ville)
ich	darf	kann	mag	muss	soll	will
du	darfst	kannst	magst	musst	sollst	willst
er/sie/es	darf	kann	mag	muss	soll	will
wir	dürfen	können	mögen	müssen	sollen	wollen
ihr	dürft	könnt	mögt	müsst	sollt	wollt
sie/Sie	dürfen	können	mögen	müssen	sollen	wollen

Mådesudsagnsord (modalverber)

Mådesudsagnsord er en bestemt type af udsagnsord, som ofte bruges sammen med et andet udsagnsord. Mådesudsagnsordet beskriver, hvilken måde man skal forstå det andet udsagnsord på. De seks tyske mådesudsagnsord er: **dürfen, können, mögen, müssen, sollen og wollen.**

Når et mådesudsagnsord sættes sammen med et andet udsagnsord, bruges hovedudsagnsordet i navneform uden 'zu'.

Her er nogle eksempler:

- Ich **will** Hausaufgaben *machen*. (Jeg vil lave lektier.)
- Ich **muss** Hausaufgaben *machen*. (Jeg skal lave lektier.)
- Du **kannst** mit uns in die Stadt *fahren*. (Du kan køre med os ind til byen.)

Mådesudsagnsordene bøjet i nutid (præsens):

	dürfen (have lov til)	können (kunne)	mögen (kunne lide)	müssen (være nødt til)	sollen (skulle)	wollen (ville)
ich	darf	kann	mag	muss	soll	will
du	darfst	kannst	magst	musst	sollst	willst
er/sie/es	darf	kann	mag	muss	soll	will
wir	dürfen	können	mögen	müssen	sollen	wollen
ihr	dürft	könnt	mögt	müsst	sollt	wollt
sie/Sie	dürfen	können	mögen	müssen	sollen	wollen

Mådesudsagnsordene bøjet i datid (präteritum):

	dürfen (have lov til)	können (kunne)	mögen (kunne lide)	müssen (være nødt til)	sollen (skulle)	wollen (ville)
ich	durfte	konnte	mochte	musste	sollte	wollte
du	durftest	konntest	mochtest	musstest	solltest	wolltest
er/sie/es	durfte	konnte	mochte	musste	sollte	wollte
wir	durften	konnten	mochten	mussten	sollten	wollten
ihr	durftet	konntet	mochtet	musstet	solltet	wolltet
sie/Sie	durften	konnten	mochten	mussten	sollten	wollten

Udsagnsordets tider (verber)

Udsagnsord (verber) beskriver en handling (fx *gehen*), at noget sker (fx *regnen*) eller at nogen er i en bestemt tilstand (fx *sein*). Udsagnsord kan bøjes i tid. De vigtigste tider er:

Nutid (præsens)

Nutid fortæller om noget, der sker lige nu.

- Er **malt** ein Bild. (*Han maler et billede.*)

Datid (præteritum)

Datid fortæller om noget, der er sket i fortiden.

- Er **malte** ein Bild. (*Han malede et billede.*)

Førnutid (perfektum)

Førnutid fortæller om noget, der er sket i fortiden, som stadig har indflydelse på nutiden.

- Er **hat** ein Bild **gemalt**. (*Han har malet et billede.*)

Førdatid (pluskvamperfektum)

Førdatid fortæller om noget, der er sket i fortiden, som havde betydning for fortiden.

- Er **hatte** ein Bild **gemalt**. (*Han havde malet et billede.*)

Fremtid (futurum)

Fremtid fortæller om noget, der vil ske i fremtiden.

- Er **wird** ein Bild **malen**. (*Han vil male et billede.*)

Til at danne fremtid bruger man altid *werden* som hjælpeudsagnsord. *Bleiben* betyder "forblive" og kan derfor kun bruges om noget nutidigt.

Ordstilling

Udsagnsordets placering i en sætning er ofte anderledes på tysk end på dansk. Her er, hvad du skal være opmærksom på ved ordstilling:

- Man kigger på, hvor udsagnsleddet er placeret i en sætning, og der er faste regler.
- Der findes to slags sætninger: hovedsætninger og ledsætninger.
- Udsagnsleddet kan opdeles i **det personbøjede udsagnsord** og **hovedudsagnsordet**.

Her kan du se de 4 overordnede regler:

Ordstilling i hovedsætninger

En hovedsætning giver mening i sig selv.

1 I en hovedsætning med ét udsagnsord er ordstillingen ligesom på dansk.

- Der Mann **isst** einen Apfel.
(Manden spiser et æble.)

2 I en hovedsætning med to udsagnsord er ordstillingen kun delvist som på dansk. Det vil sige, at det ene udsagnsord, det personbøjede, står samme sted som på dansk. Det andet udsagnsord, hovedudsagnsordet, står til sidst i sætningen.

- Der Mann **hat** einen Apfel **gegessen**.
(Manden har spist et æble.)

Ordstilling i ledsætninger

En ledsætning kan ikke stå alene og giver ikke mening i sig selv.

3 I en ledsætning står udsagnsleddet til sidst i sætningen.

- Ich weiß nicht, ob ich morgen zur Schule **komme**.
(Jeg ved ikke, om jeg kommer i skole i morgen.)

4 Hvis udsagnsleddet i ledsætningen består af flere udsagnsord, står det personbøjede udsagnsord helt til sidst i sætningen, mens hovedudsagnsordet står lige inden.

- Ich weiß, dass du morgen nicht zur Schule **kommen kannst**.
(Jeg ved, at du ikke kan komme i skole i morgen.)

Uregelmæssige udsagnsord (verber)

Her er en liste med nogle af de almindelige uregelmæssige udsagnsord på tysk.

Navnemåde (infinitiv)	Nutid (præsens) (3. person ental)	Datid (præteritum) (3. person ental)	Kort tillægsform (perfektum participium)
beginnen (begynde)	beginnt	begann	begonnen
beißen (bide)	beißt	biss	gebissen
bergen (redde)	birgt	barg	geborgen
biegen (bøje)	biegt	bog	gebogen
bieten (byde)	bietet	bot	geboten
binden (binde)	bindet	band	gebunden
bitten (bede)	bittet	bat	gebeten
blasen (blæse)	bläst	blies	geblasen
bleiben (forblive)	bleibt	blieb	geblieben
braten (stege)	brät	briet	gebraten
brechen (brække)	bricht	brach	gebrochen
brennen (brænde)	brennt	brannte	gebrannt
bringen (bringe)	bringt	brachte	gebracht
denken (tænke)	denkt	dachte	gedacht
dringen (trænge)	dringt	drang	gedrungen
dürfen (have lov til)	darf	durfte	gedurft
empfangen (modtage)	empfangt	empfang	empfangen
empfehlen (anbefale)	empfiehl	empfahl	empfohlen
erschrecken (blive forskrækket)	erschrickt	erschrak	erschrocken

Fortsættes på næste side...

Uregelmæssige udsagnsord (verber)

... fortsat fra forrige side.

Navnemåde (infinitiv)	Nutid (præsens) (3. person ental)	Datid (præteritum) (3. person ental)	Kort tillægsform (perfektum participium)
erziehen (opdrage)	erzieht	erzog	erzogen
essen (spise)	isst	aß	gegessen
fahren (køre)	fährt	fuhr	gefahren
fallen (falde)	fällt	fiel	gefallen
fangen (fange)	fängt	fang	gefangen
finden (finde)	findet	fand	gefunden
fliegen (flyve)	fliegt	flog	geflogen
fliehen (flygte)	flieht	floh	geflohen
fließen (flyde)	fließt	floss	geflossen
fressen (æde)	frisst	fraß	gefressen
frieren (fryse)	friert	fror	gefroren
geben (give)	gibt	gab	gegeben
gehen (gå)	geht	ging	gegangen
gelingen (lykkes)	gelingt	gelang	gelungen
gelten (gælde)	gilt	galt	gegolten
genießen (nyde)	genießt	genoss	genossen
geschehen (ske)	geschieht	geschah	geschehen
gewinnen (vinde)	gewinnt	gewann	gewonnen
gießen (hælde)	gießt	goss	gegossen
gleich (<i>ligne</i>)	gleich	glich	geglichen
graben (<i>grave</i>)	gräbt	grub	gegraben
greifen (<i>gribe</i>)	greift	griff	gegriffen

Fortsættes på næste side...

Uregelmæssige udsagnsord (verber)

... fortsat fra forrige side.

Navnemåde (infinitiv)	Nutid (præsens) (3. person ental)	Datid (præteritum) (3. person ental)	Kort tillægsform (perfektum participium)
haben (have)	hat	hatte	gehabt
halten (spise)	hält	hielt	gehalten
hängen (hænge)	hängt	hing	gehangen
heben (løfte)	hebt	hob	gehoben
heißen (hedde)	heißt	hieß	geheißen
helfen (hjælpe)	hilft	half	geholfen
kennen (kende)	kennt	kannte	gekant
kneifen (knibe)	kneift	kniff	gekniffen
kommen (komme)	kommt	kam	gekommen
können (kunne)	kann	konnte	gekonnt
kriechen (krybe)	kriecht	kroch	gekrochen
laden (laste)	lädt	lud	geladen
lassen (lade)	lässt	ließ	gelassen
laufen (løbe)	läuft	lief	gelaufen
leiden (lide)	leidet	litt	gelitten
leihen (låne)	leiht	lieh	geliehen
lesen (læse)	liest	las	gelesen
liegen (ligge)	liegt	lag	gelegen
lügen (lyve)	lügt	log	gelogen
messen (måle)	misst	maß	gemessen
misslingen (mislykkes)	misslingt	misslang	misslungen
mögen (kunne lide)	mag	mochte	gemocht

Fortsættes på næste side...

Uregelmæssige udsagnsord (verber)

... fortsat fra forrige side.

Navnemåde (infinitiv)	Nutid (præsens) (3. person ental)	Datid (præteritum) (3. person ental)	Kort tillægsform (perfektum participium)
müssen (måtte)	muss	musste	gemusst
nehmen (tage)	nimmt	nahm	genommen
nennen (nævne)	nennt	nannte	genannt
raten (råde)	rät	riet	geraten
reiben (gnide)	reibt	rieb	gerieben
reißen (rive)	reißt	riss	gerissen
reiten (ride)	reitet	ritt	geritten
rennen (rende)	rennt	rannte	gerannt
riechen (lugte)	riecht	roch	gerochen
rinnen (rinde)	rinnt	rann	geronnen
rufen (råbe)	ruft	rief	gerufen
schaffen (skabe)	schafft	schuf	geschaffen
scheinen (skinne)	scheint	schien	geschienen
schieben (skubbe)	schiebt	schob	geschoben
schießen (skyde)	schießt	schoss	geschossen
schlafen (sove)	schläft	schlieft	geschlafen
schlagen (slå)	schlägt	schlug	geschlagen
schließen (lukke)	schließt	schloss	geschlossen
schmeißen (smide)	schmeißt	schmiss	geschmissen
schmelzen (smelte)	schmilzt	schmolz	geschmolzen
schneiden (skære)	schneidet	schnitt	geschnitten

Fortsættes på næste side...

Uregelmæssige udsagnsord (verber)

... fortsat fra forrige side.

Navnemåde (infinitiv)	Nutid (præsens) (3. person ental)	Datid (præteritum) (3. person ental)	Kort tillægsform (perfektum participium)
schreiben (skrive)	schreibt	schrieb	geschrieben
schreien (skrigte)	schreit	schrie	geschrien
schweigen (tie)	schweigt	schwieg	geschwiegen
schwimmen (svømme)	schwimmt	schwamm	geschwommen
schwinden (svinde)	schwindet	schwand	geschwunden
schwingen (svinge)	schwingt	schwang	geschwungen
sehen (se)	sieht	sah	gesehen
sein (være)	ist	war	gewesen
singen (synge)	singt	sang	gesungen
sinken (synke)	sinkt	sank	gesunken
sitzen (sidde)	sitzt	saß	gessen
spinnen (spinde)	spinnt	spann	gesponnen
sprechen (tale)	spricht	sprach	gesprochen
springen (springe)	springt	sprang	gesprungen
stechen (stikke)	sticht	stach	gestochen
stehen (stå)	steht	stand	gestanden
stehlen (stjæle)	stiehlt	stahl	gestohlen
steigen (stige)	steigt	stieg	gestiegen
sterben (dø)	stirbt	starb	gestorben
stinken (stinke)	stinkt	stank	gestunken
stoßen (støde)	stößt	stieß	gestoßen

Fortsættes på næste side...

Uregelmæssige udsagnsord (verber)

... fortsat fra forrige side.

Navnemåde (infinitiv)	Nutid (præsens) (3. person ental)	Datid (præteritum) (3. person ental)	Kort tillægsform (perfektum participium)
streiten (skændes)	streitet	stritt	gestritten
tragen (bære)	trägt	trug	getragen
treffen (møde)	trifft	traf	getroffen
treiben (dyrke)	treibt	trieb	getrieben
treten (træde)	tritt	trat	getreten
trinken (drikke)	trinkt	trank	getrunken
tun (gøre)	tut	tat	getan
vergessen (glemme)	vergisst	vergaß	vergessen
verlieren (tabe)	verliert	verlor	verloren
wachsen (vokse)	wächst	wuchs	gewachsen
waschen (vaske)	wäscht	wusch	gewaschen
werden (blive)	wird	wurde	geworden
werfen (kaste)	wirft	warf	geworfen
wiegen (veje)	wiegt	wog	gewogen
wissen (vide)	weiß	wusste	gewusst
wollen (ville)	will	wollte	gewollt
ziehen (trække)	zieht	zog	gezogen
zwingen (tvinge)	zwingt	zwang	gezwungen

Spørgeord

De spørgende stedord bruger man, når man skal spørge om noget. På dansk hedder de også hv-ord, fordi de starter med hv-. På tysk starter de med w-.

Her er de vigtigste spørgeord:

Tysk	Dansk	Eksempler
was	hvad	Was meinst du dazu? (Hvad mener du om det?)
wer	hvem	Wer kommt morgen? (Hvem kommer i morgen?)
warum	hvorfor	Warum ist sie nicht hier? (Hvorfor er hun her ikke?)
wann	hvornår	Wann kommst du nach Hause? (Hvornår kommer du hjem?)
wo	hvor	Wo sind meine Schlüssel? (Hvor er mine nøgler?)
wie	hvordan / hvad	Wie reagierte er auf die Frage? (Hvordan reagerede han på spørgsmålet?) Wie heißt er? (Hvad hedder han?)
wie viel	hvor meget	Wie viel kostet die Jacke? (Hvor meget koster jakken?)
wie viele	hvor mange	Wie viele Leute sind im Park? (Hvor mange mennesker er der i parken?)
wohin	hvorhen	Wohin reisen wir? (Hvorhen går rejsen?)
woher	hvorfra	Woher kommst du? (Hvorfra kommer du?)
welche	hvilke	Welche Fotos gefallen dir am besten? (Hvilke fotos synes du bedst om?)

Tidsudtryk

Herunder er der oversigter til tidsudtryk om dagen, ugen, året og datoer:

Der Tag (dagen)

Tysk	Dansk
die Sekunde	<i>sekundet</i>
die Minute	<i>minuttet</i>
die Stunde	<i>timen</i>
der Morgen	<i>morgenen</i>
am Morgen/ morgens	<i>om morgenen</i>
der Vormittag	<i>formiddagen</i>
am Vormittag/ vormittags	<i>om formiddagen</i>
der Mittag	<i>middagen</i>
am Mittag/ mittags	<i>om middagen/til middag</i>
der Nachmittag	<i>eftermiddagen</i>
am Nachmittag/ nachmittags	<i>om eftermiddagen</i>
der Abend	<i>aftenen</i>
am Abend/ abends	<i>om aftenen</i>
die Nacht	<i>natten</i>
nachts/in der Nacht	<i>om natten</i>
früh/früher	<i>tidlig/tidligere</i>
spät/später	<i>sent/senere</i>
um 8 Uhr	<i>klokken 8</i>

Die Woche (ugen)

Tysk	Dansk
die Wochentage	<i>ugedagene</i>
Montag	<i>mandag</i>
Dienstag	<i>tirsdag</i>
Mittwoch	<i>onsdag</i>
Donnerstag	<i>torsdag</i>
Freitag	<i>fredag</i>
Samstag	<i>lørdag</i>
Sonntag	<i>søndag</i>
am Sonntag	<i>på søndag i søndags om søndagen</i>
Sonntags	<i>om søndagen</i>
heute	<i>i dag</i>
gestern	<i>i går</i>
vorgestern	<i>i forgårs</i>
morgen	<i>i morgen</i>
übermorgen	<i>i overmorgen</i>
vor fünf Tagen	<i>for fem dage siden</i>
seit gestern	<i>siden i går</i>
seit fünf Tagen	<i>i fem dage (og stadigvæk)</i>

Das Jahr (året)

Tysk	Dansk
der Monat	<i>måned</i>
Januar	<i>januar</i>
Februar	<i>februar</i>
März	<i>marts</i>
April	<i>april</i>
Mai	<i>maj</i>
Juni	<i>juni</i>
Juli	<i>juli</i>
August	<i>august</i>
September	<i>september</i>
Oktober	<i>oktober</i>
November	<i>november</i>
Dezember	<i>december</i>
letzte	<i>sidste</i>
nächste	<i>næste</i>
im Jahre	<i>i året</i>
die Jahreszeiten	<i>årstiderne</i>
im Winter	<i>om vinteren</i>
im Frühling	<i>om foråret</i>
im Sommer	<i>om sommeren</i>
im Herbst	<i>om efteråret</i>

Das Jahr (året)

Tysk	Dansk
Heute ist der 18. September 2024.	<i>I dag er det d. 18. september 2024.</i>
Vom 12.05. bis 02.07 ...	<i>Fra 12.05. til 02.07. ...</i>
Ab dem 26.10.2022 ...	<i>Fra d. 26.10.2022 ...</i>
Ordinalzahlen	<i>ordenstal</i>
<ol style="list-style-type: none"> 1. erste 2. zweite 3. dritte 4. vierte 5. fünfte 6. sechste 7. siebte 8. achte 9. neunte 10. zehnte 11. elfte 12. zwölfte 13. dreizehnte 14. vierzehnte 15. fünfzehnte 16. sechzehnte 17. siebzehnte 18. achtzehnte 19. neunzehnte 20. zwanzigste 21. einundzwanzigste 30. dreißigste 40. vierzigste 50. fünfzigste 60. sechzigste 70. siebzigste 80. achtzigste 90. neunzigste 100. einhunderste 	